

Vergaderjaar 2021–2022

26 234

Vergaderingen Interim Committee en Development Committee

Nr. 266

VERSLAG VAN EEN COMMISSIEDEBAT

Vastgesteld 16 mei 2022

De vaste commissie voor Financiën heeft op 13 april 2022 overleg gevoerd met mevrouw Kaag, Minister van Financiën, over:

- **de brief van de Minister van Financiën d.d. 8 april 2022 inzake geannoteerde agenda voor de inzet tijdens de IMF-voorjaarsvergadering op 20 en 21 april (Kamerstuk 26 234, nr. 263);**
- **de brief van de Minister van Financiën d.d. 4 november 2021 inzake verslag van de vergaderingen van de Coalitie van Ministers van Financiën voor klimaatactie, het International Monetary and Financial Committee (IMFC) en de G20-Ministers van Financiën en presidenten van centrale banken op 12, 13 en 14 oktober (Kamerstuk 26 234, nr. 260).**

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De voorzitter van de commissie,
Tielen

De griffier van de commissie,
Weeber

Voorzitter: Tielen
Griffier: Schukink

Aanwezig zijn vier leden der Kamer, te weten: Alkaya, Heinen, Tielen en Van Weyenberg,

en mevrouw Kaag, Minister van Financiën.

Aanvang 14.03 uur.

De voorzitter:

Goedemiddag allemaal. Welkom bij dit commissiedebat met de mooie naam IMF. «Internationaal Monetair Fonds» heet dat in volledige taal. Wij gaan daarover spreken met de Minister van Financiën, mevrouw Kaag. Ik heet haar van harte welkom. De voorjaarsvergadering van het IMF is binnenkort, op 20 en 21 april. Het is fijn om daar als Kamer met de Minister over in gesprek te gaan, zodat we haar een beetje kunnen helpen met de voorbereidingen, om het zo maar te zeggen.

Welkom ook aan de Kamerleden: meneer Heinen namens de VVD, meneer Van Weyenberg namens D66 en meneer Alkaya namens de SP. Ik denk dat u zelf gaat kiezen welke onderwerpen u bespreekt, dus ik ga geen inleiding geven van wat er allemaal op de agenda van de voorjaarsvergadering van het IMF staat. Ik wil u allemaal drie minuten geven voor uw inbreng. Meneer Heinen wil meer minuten. U bent niet heel voltallig aanwezig, dus ik heb de neiging om heel ruimhartig te gaan zijn. Ook qua interrupties denk ik dat u dat zelf gewoon goed kan kiezen. We gaan beginnen met de eerste termijn van dit commissiedebat, met meneer Heinen namens de VVD.

De heer Heinen (VVD):

Dank u wel. Uw introductie is een understatement. We zijn inmiddels met twintig partijen in het parlement en we zitten hier met drie partijen. Maar wij zijn aanwezig, dus laten we van start gaan.

Ik wil focussen op twee onderwerpen: de inflatie en sancties, met name tegen Rusland. Laat ik beginnen met de inflatie. Op de IMF-agenda staat de mondiale financiële situatie. We lezen dat de inflatie wereldwijd sterk is opgelopen. Dat hoeven we niet in deze agenda te lezen, want dat lezen we natuurlijk ook dagelijks in de kranten. Het houdt ook veel langer aan dan voorzien. Dat komt met name – zo staat in de stukken – door de sterk oplopende vraag, tekorten in de waardeketens en sterk oplopende energieprijzen. Ook dat was bekend. Voornamelijk het eerste punt is wel interessant, namelijk die sterk oplopende vraag. In het verleden werd er vooral op gewezen dat dat niet de aanleiding voor inflatie was en nu staat het wel echt in de stukken.

Dat is een reden voor centrale banken om ook hun voet van het gaspedaal te halen. Dat is, technisch gezien, het afbouwen van de monetaire verruiming. De Fed, de Amerikaanse centrale bank, is daarin het meest agressief: versnelde afbouw van opkoopprogramma's en een verhoging van de rente. Op zich is dat ook wel begrijpelijk gezien de enorme stimuleringsprogramma's daar, zowel monetair als fiscaal. Maar ook de Bank of England verhoogt na lange tijd nu de rente. De ECB is echt trager. Veel te traag eigenlijk, waarschuwen ook economen. We hadden hier vorige week een rondetafelgesprek. We hadden veel experts van buiten uitgenodigd. Eigenlijk was er één boodschap: kijk ook naar de Europese Centrale Bank, want die zal echt de voet van het gaspedaal moeten halen. Klaas Knot bevestigde overigens ook dat dat noodzakelijk is.

Nu las ik tot mijn verbazing in een artikel in Bloomberg van een paar dagen geleden dat de ECB zou werken aan een nieuw instrument om in te grijpen als rentever verschillen in de eurozone te veel uiteenlopen. Dan lees je dus weer: we gaan opkoopprogramma's doen om spreads te verlagen.

Daarmee gaat de ECB wel echt ver buiten zijn mandaat. Het is ook echt wel gek in het huidige tijdsgewricht met inflaties oplopend tot 10%. Dus ik was benieuwd of dit bekend is bij de Minister. Laten we teruggaan naar de kern: in het Werkingsverdrag van de Europese Unie staat gewoon dat er een verbod is op monetaire financiering. Er zijn uitzonderingen mogelijk. Het Europese Hof van Justitie heeft in 2018 geoordeeld dat bij uitzondering wel schulden opgekocht kunnen worden om prijsstabiliteit te waarborgen, omdat dat het mandaat is. Maar nogmaals, als er met inflatiecijfers van 10% toch nog gekeken wordt naar opkoopprogramma's, dan val ik echt van mijn stoel. Dus ik vraag de Minister om dit ook mee te nemen in het gesprek dat zij periodiek heeft met De Nederlandsche Bank, met de president van De Nederlandsche Bank. Ik vraag haar te vragen hoe dit zit en daar ook ongenoegen over te uiten. Ik hoor de Minister daar graag over.

Dan sancties tegen Rusland. Landen zijn verdeeld over kiesgroepen. Nederland zit de kiesgroep voor en Oekraïne zit daar ook in. Er rust dus eigenlijk ook een extra verantwoordelijkheid op de schouders van Nederland als het gaat om de inzet binnen het IMF om ook namens Oekraïne daar het woord te voeren. Ik lees alleen in de stukken niks over sancties. Dat verbaasde mij eerlijk gezegd wel. Vorige maand las ik bij persbureau Reuters dat Europese ambtenaren keken of Rusland ook binnen het IMF aangepakt kan worden. Er werd vooral gekeken naar het bevroren van tegoeden, van die SDR's, trekkingsrechten. Het zou gaan om zo'n 17 miljard. Ik lees wel: het is uiteindelijk aan de landen dat ze die SDR's niet inwisselen voor harde valuta's. Dat is op zich waar, maar je zou natuurlijk ook gewoon kunnen zorgen dat je überhaupt het recht op die tegoeden niet meer hebt. Ik ben benieuwd of het ook de inzet van Nederland is om ervoor te pleiten dat Rusland gewoon niet meer bij die SDR's kan, bij die ongeveer 17 miljard. Ik vind dat eigenlijk wel een belangrijk punt. Ik zou willen dat Nederland zich ook daarvoor inzet binnen het IMF. Ik hoor graag de Minister daarover.

Dat brengt mij op het volgende land: Belarus, voorheen Wit-Rusland, zoals veel mensen dat land nog kennen. Dit regime gold in het begin als springplank voor de Russische misdaden. Het geldt nu als vluchthaven voor oorlogsmisdadigers. Als het aan de VVD ligt, moet dus ook dat land worden aangepakt. Vorig jaar, na de verkiezingsfraude door Loekasjenko, het neerslaan van de oppositie en het kapen van vliegtuigen, riepen we ook al op tot sancties. We hebben Kamervragen gesteld en inbreng geleverd in debatten, met maar één verzoek: bevries de IMF-tegoeden van Belarus. We hoorden vooral veel mitsen en maren, deels ook bij het vorige kabinet; dat moet ik daar eerlijk bij zeggen. Er zou immers binnen het IMF geen meerderheid zijn. Ook dat verbaasde me toen, want de landen die het regime van Loekasjenko niet erkennen en die zien dat daar gewoon op een schandalige manier fraude is gepleegd, hebben gewoon een meerderheid als het gaat om hun stemgewicht binnen het IMF. Je zou daar als Nederland dus kunnen bepleiten dat ook Belarus geen toegang meer heeft tot de tegoeden van het IMF, de SDR's. In het verleden hebben we dat ook gedaan bij Venezuela en Myanmar. We hebben die regimes toen natuurlijk ook niet erkend en de tegoeden bevroren.

Voorzitter. Ik herhaal nog maar eens – en dan ga ik naar de afronding – dat Nederland in de kiesgroep zit waar ook Oekraïne in zit. We hebben hier dus echt een enorme verantwoordelijkheid. De VVD vindt dat Nederland eigenlijk met maar één boodschap naar Washington moet: bevries die tegoeden van Rusland en Belarus. Daarbij vraag ik de Minister ook om in te gaan op de mogelijkheden voor het ontnemen van stemrecht van Rusland binnen het IMF.

Dank u wel.

De voorzitter:

Precies vijf minuten, meneer Heinen. Dat betekent dat de standaard voor de indicatieve spreektijd op vijf minuten is gezet. Het woord is aan de heer Van Weyenberg.

De heer Van Weyenberg (D66):

Dank u wel, voorzitter. Ook ik wil stilstaan bij het feit dat Oekraïne deel uitmaakt van de Nederlands-Belgische kiesgroep. Dat geldt trouwens ook voor landen als Moldavië en Georgië. Naar het oordeel van D66 is dat echt een bijzondere extra verantwoordelijkheid, maar het biedt Nederland ook de kans om een bijdrage te leveren aan Oekraïne en zeker ook aan de wederopbouw, waar ik zo in het bijzonder bij wil stilstaan. Ik sluit me korthedshalve aan bij de vragen van collega Heinen over het bevrozen, want die vragen had ik ook. Ik ben überhaupt nieuwsgierig hoe het zit met de deelname van Rusland aan deze vergadering en met het bevrozen van de SDR's en de tegoeden daar van Rusland en Belarus, ook bekend als Wit-Rusland. Dat lijkt me heel relevant en belangrijk.

Volgens mij is er ook nog iets anders waarin Nederland het voortouw zou kunnen nemen. Dat is het bij elkaar gaan halen van financiële steun voor het herstel na de oorlog. Mijn fractie heeft daar deze week breder aandacht voor gevraagd, maar ik denk dat ook deze vergadering echt een kans biedt om hier op de bres te gaan staan voor Oekraïne en zeker ook voor het bedreigde Moldavië. Hopelijk kan dat ook samen met onze Belgische collega's. Wij zien dat het IMF een rekening heeft geopend waar donorlanden nu geld kunnen doneren. Ik ben nieuwsgierig hoe succesvol dat tot nu toe is. Is er zicht op hoeveel er is gedoneerd? Heeft Nederland ook een bijdrage geleverd?

Voorzitter. Wordt er vanuit het IMF nu ook genoeg gedaan? Er wordt natuurlijk op allerlei plekken iets gedaan, met sancties, met afspraken in de Europese Unie, maar zeker ook bij het IMF. Ik lees in de geannoteerde agenda dat Oekraïne nu wordt ondersteund met noodliquiditeit van 1,2 miljard, met macro-financiële bijstand vanuit de Europese Commissie en met een garantie voor begrotingssteun via de Wereldbank. Ik vraag mij af of dit naar het oordeel van het kabinet voldoende is. 1,2 miljard is natuurlijk een onmetelijke hoeveelheid geld, maar is voor een groot land als Oekraïne in oorlog nou ook weer niet zo'n gigantisch bedrag. Is Nederland dus van mening dat dat bedrag omhoog moet en worden daar initiatieven voor genomen?

Ik weet dat Nederland de kiesgroep altijd buitengewoon serieus heeft genomen. Via de kiesgroep heeft Nederland ook een heel bijzondere status op het wereldtoneel. Daarmee heeft Nederland nu ook een heel bijzondere verantwoordelijkheid om hier nu alles uit de kast te halen. Het geeft ook hele goede banden met Oekraïne. Er werken volgens mij Oekraïners op het kantoor. Ik hoor dus graag hoe wij hierin samen met hen optrekken.

Mijn tweede punt gaat over de SDR's en een eerdere initiatiefnota van de collega's Sneller, Snels, Slootweg en Bruins, getiteld «van oliedom naar gezond verstand». Die gaat erover dat bij het investeren in economisch herstel het «do no harm»-principe moet worden toegepast. Dan heb ik het dus niet over Oekraïne, maar in den brede over economisch herstel, ook na corona. Zorg dus dat investeringen niet de fossiele industrie ondersteunen of klimaatschade aanbrengen. Ik ben nieuwsgierig hoe dit in de praktijk wordt gebracht, bijvoorbeeld in de voorwaarden voor IMF-steun. Dat is vast heel complex, maar het is wel een heel belangrijke drijver voor die verandering naar het voorkomen van verdere klimaatverandering. Zorg dat ook langetermijninvesteringen naar klimaatdoeleinden gaan en ze dus geen schade aanrichten aan het klimaat.

Ik wil daarbij nog specifiek de vraag stellen hoe het hier nou zit met klimaatadaptatie. Het gaat hier natuurlijk heel vaak om het voorkomen van klimaatverandering, maar hoe zit het hier nou met klimaatadaptatie? Want

zeker voor veel lage-inkomenslanden is dat ook gewoon een hele belangrijke bron. Is daar nou voldoende ondersteuning voor? Voorzitter. Ten aanzien van het doorlenen van de SDR's – daar ging het eerder al over – zodat ze ook daadwerkelijk bij kwetsbare landen terecht komen, is in G20-verband eerder afgesproken om 100 miljard euro door te lenen; ik neem tenminste aan dat het euro's zijn en geen dollars. Daarvan is tot nu 60 miljard toegezegd. Mijn vraag is welke actie wordt ondernomen om deze belofte waar te maken, want er is nog steeds een gat van 40 miljard.

Tot slot, voorzitter. Voor het doorlenen van SDR's voor langetermijnfinanciering van lage- en middeninkomenslanden is de Resilience and Sustainability Trust opgericht. Om daarvoor in aanmerking te komen moeten landen, in overleg met de Wereldbank, een sterk beleidspakket aan hervormingen overleggen. Ik lees veel over de inzet om het tegengaan van klimaatverandering daar een belangrijke bijdrage bij te laten leveren. Dat vind ik verstandig, maar ik wijs ook op het versterken van de positie van vrouwen en meisjes. Dat is ook altijd een speerpunt van het Nederlandse beleid, zowel van het huidige als van het vorige kabinet, zeg ik met een knipoog naar de Minister, die daar in haar vorige functie nog een belangrijke rol in had. Ik vraag om dat ook een belangrijk aandachtspunt te laten zijn bij die middelen.

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel, meneer Van Weyenberg. Tot slot van de zijde van de Kamer de heer Alkaya namens de SP.

De heer Alkaya (SP):

Voorzitter, dank u wel. De wereldeconomie bevindt zich in noodweer. Vrijwel direct na de coronapandemie kwam de oorlog in Oekraïne. Gisteren verklaarde de Wereldhandelsorganisatie dat die vreselijke oorlog ook een zware klap zal uitdelen aan de wereldeconomie. Oekraïne en Rusland hebben een relatief beperkt aandeel in de wereldhandel, maar zijn wel belangrijke leveranciers van bijvoorbeeld voedsel en energie. Daardoor stijgen de prijzen van die zaken hard. Centrale banken kunnen wereldwijd daarom niet anders dan stoppen met negatieve rentes en stoppen met het ruime monetaire beleid, om zo de inflatie te bestrijden. De SP is van mening dat dit onvermijdelijk is, maar maakt zich tegelijkertijd wel zorgen over de effecten op ontwikkelingslanden met onhoudbare schulden, met hoge schulden. Een oplopende reële rente gaat immers ook altijd gepaard met toenemende zorgen over de schuldhoudbaarheid. Hoe kijkt de Minister hiertegen aan? Is de regering bereid zich uit te spreken voor schuldverlichting voor ontwikkelingslanden die in de problemen dreigen te komen vanwege de oplopende rentes? En dan zonder de neoliberale voorwaarden, die we ook vaak gewend zijn van dit soort organisaties. Is de regering bereid om op z'n minst de komende tijd coulant om te gaan met de schuldposities van ontwikkelingslanden die in de problemen dreigen te komen?

Voorzitter. Het Internationaal Monetair Fonds stuurde een enquête hierover naar heel veel mensen: tienduizenden mensen uit 55 landen. Het resultaat daarvan bevestigt het vermoeden van velen. In landen waar de inflatie heel hoog is, stijgt ook het gebruik van alternatieven zoals de bitcoin. Hoe volatiel de bitcoin ook is, deze blijkt vaak stabielere dan veel valuta die in de wereld gebruikt worden en die consequent in waarde dalen. Ook in landen waar de corruptie hoog is, wordt bitcoin meer gebruikt, waarschijnlijk omdat burgers graag onconfisqueerbaar geld willen gebruiken met enige privacy voor corrupte regimes. Juist daarom is het opvallend dat het IMF landen als El Salvador opriep om te stoppen met experimenten met dit soort decentrale vormen van nieuw digitaal geld. Het IMF zou landen wel kunnen helpen bij het goed reguleren van

zaken zoals de bitcoin, maar zou zich niet moeten mengen in zaken als ontmoedigen of zelfs verbieden. Dat zou geen doelstelling van het IMF moeten zijn. Deelt de regering deze mening en is zij bereid dit uit te spreken tijdens de vergadering?

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel, meneer Alkaya. Ik kijk even naar de Minister of zij tijd nodig heeft om haar bijdrage voor te bereiden. Tien minuten. Dan gaan we tien minuten schorsen. Tot over tien minuten.

De vergadering wordt van 14.16 uur tot 14.22 uur geschorst.

De voorzitter:

Welkom terug bij het commissiedebat over het Internationaal Monetair Fonds, ter voorbereiding op de voorjaarsvergadering van datzelfde fonds. We zijn toegekomen aan de eerste termijn van het kabinet. Ik zou graag Minister Kaag, de Minister van Financiën, het woord geven.

Minister Kaag:

Veel dank, mevrouw de voorzitter. Veel dank ook aan de drie aanwezige leden van deze commissie. Dat wordt zeer gewaardeerd. Ik wil even terug naar de voorjaarsvergadering van het IMF. Die staat natuurlijk grotendeels in het teken van het conflict in Oekraïne en de mondiale financieel-economische gevolgen daarvan. Nederland vertegenwoordigt, zoals al is gememoreerd, Oekraïne in de kiesgroep. Nederland zal sterke steun blijven uitspreken voor het land en zal daar ook operationeel gevolg aan willen geven. Overigens is het zo dat wij verwachten dat de Minister van Financiën van Oekraïne ook aanwezig zal zijn tijdens de vergadering. Ik zal dus ook mijn best doen om hem weer te spreken en ook een soort stocktaking te doen van wat er nog meer nodig is en op welke manier, zowel op politiek als op financieel gebied, met name. Wellicht is het goed om voor de luisteraars of kijkers te benoemen dat er vanuit de internationaal financiële instellingen al een aantal steunpakketten voor Oekraïne zijn aangenomen, waaronder 1,2 miljard macro-financiële steun van de Europese Commissie, 1,2 miljard, vooralsnog, noodsteun van het IMF, en dan natuurlijk ook nog de pakketten van de Europese Investeringsbank en de Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling. De Wereldbank werkt aan een pakket van 3 miljard, waaronder begrotingssteun, waarbij Nederland op dit moment garant staat voor 100 miljoen euro. Wij kijken natuurlijk kabinetsbreed – dat doen met name de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking en ikzelf – naar welke pakketten er nog aan kunnen komen waar het kabinet ook garant voor kan staan.

Dan maak ik een stapje naar het mondiaal economisch beeld. Dat is natuurlijk dramatisch gewijzigd sinds begin dit jaar, toen het IMF de laatste raming en de voorspelling voor de mondiale economie uitbracht. We dachten toen nog – het lijkt heel lang geleden – dat het verdere verloop van de COVID-19-pandemie en de oplopende inflatie eigenlijk de grootste risico's waren voor de mondiale economie, maar alles is natuurlijk in een ander licht gesteld sinds de invasie van Rusland in Oekraïne en het aanhoudende oorlogsgeweld. De sancties op zich verslechteren ook de mondiale vooruitzichten, maar we hebben natuurlijk stelselmatig als kabinet, en ook binnen de EU, gezegd dat dit de prijs is die wij bereid moeten zijn te betalen. De exacte impact van de sancties op korte en langere termijn is nog met veel onzekerheid omgeven. Voor Nederland – dat bekijk ik natuurlijk ook in samenwerking met de Minister van Economische Zaken – zal dat sommige sectoren betreffen, met name bedrijven, in directe zin. In indirecte zin is er natuurlijk de aanhoudende

hoogte van de energieprijzen, maar ook het stokkende aanbod van bepaalde producten of grondmaterialen.

Ik kijk nog even wat we verder zullen bespreken. Ik ga zo namelijk door naar de vragen. Het voelt een beetje vreemd, moet ik zeggen. We gaan naar een vergadering die een agenda had, maar alles is dramatisch veranderd. We zullen het veel met collega's hebben over de vooruitzichten en het handelingsperspectief, maar tegelijkertijd is de onzekerheid dusdanig groot dat ik persoonlijk verwacht dat deze vergadering ook weer meer een stocktaking effect zal hebben dan een echt besluitvormend effect, behalve op het terrein van sancties, de verdere maatregelen en wat er politiek met name zal gebeuren.

Tijdens de vergadering in Washington wordt er ook gesproken over de structurele langeretermijnuitdagingen op het gebied van schulden en klimaat. De inzet van de kabinetten in Nederland is al sinds lange tijd dat we het werk van het IMF op klimaatgebied steunen, bijvoorbeeld op het terrein van koolstofbeprijzing. Natuurlijk zijn de discussie over en het handelingsperspectief voor schuldhoudbaarheid voor Nederland altijd een belangrijk onderwerp, zeker nu, omdat veel lage-inkomenslanden – de heer Alkaya refereerde er ook al aan – een hoger risico lopen op zogenaamde debt distress. De effectieve werking van de G20 en de Club van Parijs, het gezamenlijke raamwerk voor schuldherschuldherstructurering, oftewel het Common Framework for Debt, blijft dus essentieel. Wij wijzen in dat kader op het belang van het vergroten van transparantie over overheidsschulden in lage-inkomenslanden. In de praktijk moet men dat natuurlijk ook lezen als de rol van China in die landen.

Tijdens de voorjaarsvergadering zal ook de Resilience and Sustainability Trust, RST, worden opgericht. Dat is een fonds voor weerbaarheid en duurzaamheid; ja, ik doe mijn best om het in het Nederlands te zeggen. Dan kan deze in het najaar, bij voldoende toezeggingen van landen voor financiële bijdragen, operationeel worden. Dit fonds is er met name op gericht om kwetsbare lage- en middeninkomenslanden financiering te verschaffen ten behoeve van de duurzame versterking van de economie, met weer een belangrijke focus op het klimaat.

Wij steunen de oprichting van de RST, met name vanwege de klimaatinvloedshoek. Vanuit het mandaat, mondiaal lidmaatschap en de expertise heeft het IMF, wat ons betreft, een belangrijke rol om landen te helpen, juist om de economische en de financiële gevolgen van klimaatverandering tegen te gaan, maar ook om een blik vooruit te bieden. Mijn persoonlijke kanttekening hierbij is dat ik denk dat het IMF ook steeds breder kijkt naar dit soort grote grensoverschrijdende thema's, sinds het aantreden van Kristalina Georgieva, ik meen, twee jaar geleden. Zij is agendasettend wat dat betreft. Zij brengt ook die blik vanuit eerst de Europese Commissie en daarna de Wereldbank nu naar het IMF. Dat heeft invloed op de agenda die het IMF nu op zich heeft genomen.

Dan wil ik graag nu de vragen beantwoorden. Ik begin bij de vragen die als laatste gesteld werden, door de heer Alkaya. Dan werken wij onze weg naar voren.

De heer Alkaya vroeg wat de opstelling van het IMF is richting landen als El Salvador en India wat betreft de invoering van de bitcoin als wettig betaalmiddel. Zoals de heer Alkaya weet, vindt het IMF dat de invoering van de bitcoin als wettig betaalmiddel gepaard gaat met substantiële risico's, met name voor ontwikkelingslanden. Nederland deelt de inschatting van die risico's, zoals ook belicht door het IMF, vanwege de extreme volatiliteit van prijzen van crypto's, die er echt voor zorgen dat huishoudens die het al moeilijk hebben, nog verder in armoedeval dreigen te raken. Huishoudens en bedrijven die bitcointoegoeden aanhouden of bitcoins sparen, kunnen gewoon een groot gedeelte van hun vermogen in korte tijd verliezen, door de grote schommelingen in de waarde. Verder zijn er natuurlijk ook de bekende problemen rondom cybercriminaliteit en diefstal.

Volgens het IMF zijn er ook gevolgen voor de overheidsfinanciën en de financiële stabiliteit. Als de bitcoin een wettig betaalmiddel is, dan betekent dat dat burgers belasting kunnen betalen in bitcoin. Dat betekent weer dat de publieke financiën afhankelijk zijn van een zeer volatiele cryptokoers. Bij volatiele crypto's kan een te grote exposure leiden tot minder vertrouwen in de publieke financiën en de algemene economie van deze landen.

Er zijn natuurlijk een aantal risico's, maar ik begrijp ook dat de heer Alkaya van mening is – dat is uw vervolgvraag of -opmerking – dat het IMF minder negatief zou moeten zijn over de bitcoin. Ik denk dat het begrijpelijk is dat het IMF, gegeven zijn rol, zijn systeemrol in het bevorderen van internationale financiële stabiliteit, oog heeft voor de kansen en de risico's die gepaard gaan met het gebruik. Als ik de opmerking van de heer Alkaya goed begrijp, dan vraagt hij misschien om meer balans daarin en vindt hij wellicht dat het IMF te veel de risico's belicht en te weinig het pad naar voren, voor hoe bitcoins wel een stabiele rol kunnen spelen, helpt creëren.

Het IMF moedigt wel innovaties aan die de efficiency van het internationale betalingssysteem vergroten en die de introductie van digitale munten van bepaalde internationale transacties, zoals de remittances – ik heb daar even geen vertaling voor – mogelijk eenvoudiger en goedkoper kunnen maken. Het IMF zal bijvoorbeeld deze maand in zijn aankomende globale financiële stabiliteitsrapport een speciaal hoofdstuk publiceren over mogelijke voordelen en risico's die gepaard gaan met fintech en cryptoactiva. Ik zei al dat we de zorgen herkennen, maar ik begrijp ook de aanmoedigende rol van de heer Alkaya of de kansen die hij ziet voor het goed gebruik van bitcoins, wellicht onder bepaalde voorwaarden, met goed toezicht, waarin alle risico's ook echt ingeperkt kunnen worden. Ik zal over dit thema ook het gesprek aangaan met de executive director, de uitvoerend directeur – dat klinkt wat platter dan executive director; ik dacht even dat ik haar tekortdeed – omdat wij daar belang aan hechten en omdat wij natuurlijk ook vanuit Nederland en binnen de EU aandacht hebben voor een goede uitwerking van deze belangrijke thematiek. De heer Alkaya vroeg ook ...

De voorzitter:

Voor u verdergaat, heeft meneer Alkaya nog een vraag over dit onderwerp, denk ik.

De heer Alkaya (SP):

Dank aan de Minister voor deze open houding. Ik vraag inderdaad meer om een balans, omdat ik zie dat de bitcoin, ondanks de risico's waar die mee gepaard gaat, helaas voor heel veel landen alsnog een vooruitgang betekent. Als Nederland de bitcoin als wettig betaalmiddel zou invoeren, dan zouden we een enorme stap achteruit zetten vergeleken met de huidige situatie, denk ik. El Salvador had geen eigen valuta, maar was volledig afhankelijk van de dollar, van de Verenigde Staten. Voor sommige landen kan dit dus een stap vooruit zijn. Het lijkt mij verstandig dat het IMF die context ook in ogenschouw neemt bij het beoordelen van de kansen, de bedreigingen en de risico's, en daar meer balans in aanbrengt. Ik zie dat dat de laatste tijd ook steeds meer gebeurt. Ik denk dat het goed zou zijn als ook in de vergadering wordt ingebracht om niet blind te zijn voor de risico's, maar ook zeker niet voor de kansen die het voor sommige landen kan hebben.

De voorzitter:

Ik hoorde niet echt een vraag, meer een aanmoediging, maar misschien wil de Minister daar nog op reageren.

Minister Kaag:

Ik noteer het. Ik denk dat het een nuttige aanvulling is op de gestelde vraag, ook bij uitleg. Dus ik neem dat op deze manier mee. Ik zal daarover rapporteren bij terugkeer. Veel dank.

Er was nog een vraag van de heer Alkaya: hoe gaat het IMF landen met onhoudbare schulden helpen bij oplopende rentes? Zoals de heer Alkaya weet, onderkent het IMF dat stijgende inflatie in ontwikkelende economieën tot rentestijgingen kan leiden en dus tot verkrapping van financieringscondities. Een aantal landen was al hard geraakt door de coronacrisis. In mijn eigen beleving hebben we vanuit Europees perspectief soms te makkelijk vergeten hoe het andere landen eigenlijk verging. De schuldenrisico's en schuldhoudbaarheid komen echt in het geding. Het IMF adviseert natuurlijk traditiegetrouw al hoe de situatie van schuldhoudbaarheid kan worden gemanaged. Er worden technische steun, trainingen en assistentie geboden. Om nu om te gaan met risico's van stijgende rentes adviseren ze bijvoorbeeld over de looptijd van overheidsschuld. In 2020 is er door de G20 en de Club van Parijs een common framework overeengekomen, zoals al eerder is benoemd. Ik denk dat dat kader voor internationale coördinatie van structurering en herstructurering van schulden echt belangrijk is, omdat daar ook grote private crediteuren aan mee kunnen doen of natuurlijk de grotere landen, omdat in dit geval ook China bij dat raamwerk is aangesloten. China is natuurlijk voor veel landen een belangrijke crediteur. Voorheen vonden de gesprekken over schuldherstructurering plaats zonder China of apart. Het is goed dat we dat in gezamenlijkheid doen.

Er zijn voor wat betreft het toetsen van de werkbaarheid en effectiviteit van het raamwerk drie lopende casussen: Tsjaad, Ethiopië en Zambia. We hebben nog niet echt een goede inschatting van hoe goed het raamwerk nu van toepassing is, ook omdat een land als China langer doet over de zogeheten interne goedkeuring. Maar wij willen er gewoon echt aan blijven trekken dat dat raamwerk goed wordt gebruikt, dat iedereen er evenredig aan meedoet en dat het uiteindelijk gaat werken voor de landen voor wie we het doen. Dat is een gedeeld belang. Wij willen ook uitvraag doen via het IMF en de Wereldbank om in gesprek te gaan met hiervoor in aanmerking komende landen om alvast te kijken wat het raamwerk voor die landen zou kunnen betekenen, zodat je de groep ook vergroot. Want veel meer landen zullen er baat bij hebben, vrees ik.

Dan ga ik door naar de vraag van de heer Van Weyenberg over de RST. Het is goed dat er een focus is op duurzaamheid, zei de heer Van Weyenberg. Hij vroeg: kunnen we ons ervoor inzetten dat alle RST-uitgaven volgens het richt-geen-schade-aanprincipe worden gedaan, het «do no harm» principe? Ik heb net al toegelicht dat het kabinet de mening deelt dat het IMF een belangrijke bijdrage kan leveren aan het tegengaan van klimaatverandering, zowel bij mitigatie als adaptatie. Ik meen ook dat het IMF deel uitmaakte van de Climate Adaptation Summit. Mevrouw Georgieva zit namens het IMF ook in de board van het global resources center, dat hier in Den Haag gevestigd is. Dat is dus een actieve rol. Er was destijds een grote conferentie georganiseerd, geopend door voormalig Minister Cora van Nieuwenhuizen. Het IMF was daar aanwezig. Dat toont ook alweer aan wat de betrokkenheid is. Het IMF heeft ook de activiteiten in het hele spectrum van klimaat opgeschaald en er is sinds vorig jaar zomer ook een klimaatstrategie. Zoals de heer Van Weyenberg weet, is het natuurlijk wel zo dat de middelen via begrotingssteun, de RST, geen gerichte aanwending hebben, maar er is wel een committering dat het gaat om hervormingsmaatregelen onder de RST. Dan denk je aan koolstofbeprijzing of het integreren van klimaatbudgettering en adaptatieplannen. In principe gaat een goede strategie altijd uit van: het richt geen schade toe terwijl je zoekt naar de verbetering.

De heer Van Weyenberg vroeg daarbij ook naar het versterken van de positie van vrouwen en meisjes, vanuit het perspectief van genderge-

lijkheid. Er is een eerste strategie van gendermainstreaming. Die is er inderdaad op gericht om gender te integreren in het toezicht, de kredietverlening en de capaciteitsontwikkeling van het fonds. Dus er worden ook daar weer stappen gezet.

De heer **Van Weyenberg** (D66):

Dat laatste is goed nieuws. Ik had het inderdaad specifiek over vrouwen en meisjes. Ik heb één vraag over dat «do no harm». Ik begrijp hoe het gaat. Ik zou eigenlijk wel bij een volgend verslag of de volgende geannoteerde agenda iets preciezer willen weten hoe dit wordt geoperationaliseerd. Het hoeft geen boekwerk te zijn, hoor. Maar je bent natuurlijk altijd op zoek: blijft het niet iets te veel bij mooie woorden over dat er oog voor is, terwijl het in de praktijk niet de materiële impact heeft die we met elkaar beogen? Dus ik ben daarnaar op zoek en ik vind dat we dat nog kunnen versterken. Maar daarvoor wil ik nog iets meer weten over hoe het is ingericht. Dus kan een keer bij een verslag iets meer worden toegelicht hoe dit wordt geborgd? Ik snap hoe het instrumentarium werkt, maar ik ben natuurlijk wel permanent op zoek naar hoe we dit verder kunnen versterken.

Minister **Kaag**:

Ik zal eens even met de ambtenaren bekijken of er misschien al een casus is. Ik weet uit eigen ervaring dat humanitaire hulp al sinds jaar en dag is gestoeld op het principe «do no harm». Het is best lastig in de praktijk. Dus ik begrijp de vraag. We zullen navraag doen. Misschien zijn er een paar casussen van landen waar het beter is gegaan en waar het misschien niet zo goed is gegaan en er verbeterd kan worden. Ik zeg de Kamer deze informatie toe. Ik weet nog niet in welke vorm. Ik wil geen lang epistel schrijven hierover. Maar we zullen hierover schriftelijk informatie delen. Er was nog een vraag van de heer Van Weyenberg: wie gaan er bijdragen aan het Administered Account van het IMF? Het is vorige week opgericht, dus de heer Van Weyenberg was er vroeg bij. Er is alleen nog een bijdrage van Canada van 1 miljard dollar. Is dat in Canadese dollars? US, hoor ik. Dat maakt nogal wat uit, maar dat is gewoon reizigerskennis. Er waren veel vragen van de heer Heinen hierover, maar ook de heer Van Weyenberg vroeg ernaar: komt het doorlenen van SDR's terecht bij kwetsbare landen? De G20 had 100 miljard toegezegd, de EU 60 miljard. Wat wordt er ondernomen om deze belofte waar te maken? Het doorlenen van SDR's is erop gericht om kwetsbare landen te ondersteunen. De PRGT is gericht op lage-inkomenslanden. De RST richt zich op lage-inkomenslanden en kwetsbare middeninkomenslanden. Nou is het tegenwoordig zo dat je een middeninkomensland kunt zijn en al snel een kwetsbaar middeninkomensland kan worden of weer een terugval kunt hebben. Maar driekwart van de leden van het IMF komt in aanmerking hiervoor op basis van de inkomensgrens. Dat geeft ook wel de kwetsbaarheid van veel landen aan. Een aantal andere landen, waaronder de Verenigde Staten, Frankrijk, Italië, Canada, Spanje en het Verenigd Koninkrijk, hebben aangekondigd ongeveer 20% van hun SDR's door te lenen. We verwachten dat er nog meer committeringen zullen komen tijdens de voorjaarsvergadering, als de Resilience and Sustainability Trust wordt opgericht.

De heer **Van Weyenberg** (D66):

Ik zou het waarderen als we in het verslag een update kunnen krijgen van in hoeverre we de toegezegde 100 miljard hebben gehaald, of in ieder geval van welke stappen er zijn gezet. Naar mijn kennis is die 100 miljard in G20-verband echt afgesproken. We hebben nog een gat. We verwachten meer committeringen. Als je dit soort grote beloftes doet, vind ik het altijd belangrijk dat je dan ook de dure plicht hebt – en ik weet dat de Minister dat met mij eens is – om ze na te komen. Dus ik probeer

even de vinger aan de pols te houden: gaan we het uiteindelijk ook bereiken?

De voorzitter:

Ik denk dat de Minister knikt.

Minister Kaag:

De Minister was even aan het nadenken over de specificiteit van de vraag. Ik hoorde eigenlijk een indirecte vraag over een mogelijke committering van Nederlandse zijde.

De voorzitter:

Een vraag terug aan meneer Van Weyenberg.

De heer Van Weyenberg (D66):

Interessant, voorzitter. Een modern debat. Ik ben er altijd voor, maar ik weet ook dat geld er niet oneindig is. Het gaat mij eigenlijk vooral hierom: zo'n G20-belofte is vaak makkelijk gedaan en in de praktijk wat moeilijker waargemaakt. Het enige waar ik naar op zoek ben met deze specifieke vraag – die andere dingen vind ik natuurlijk ook allemaal bijster interessant en de Minister heeft me extra nieuwsgierig gemaakt – is of de G20 die belofte ook gewoon waarmaakt, omdat ik daar nu nog een gat zie. Als er nog meer committeringen komen, hoor ik graag wat straks de laatste stand is.

Minister Kaag:

Dat is helder. We – niet Nederland, maar de internationale gemeenschap – hebben nog een gat van 40 miljard op te vullen. Wij zullen navraag doen naar hoe het IMF hiernaar kijkt en waar het hoopt deze financiering eventueel nog vandaan te kunnen halen.

Er zijn een aantal vragen gesteld over Oekraïne, sancties en de rol. Ik denk dat ik aan het begin al benadrukt heb dat wij zeer zeker op alle terreinen willen blijven inzetten op niet alleen de naleving van de sancties, maar ook op kijken wat er nog meer kan gebeuren, of het nu op politiek terrein, humanitair terrein of op het terrein van sancties is. We willen bekijken welke mogelijkheden er zijn, zodat we ook de lacunes die er eventueel zijn, dichtten.

Dan de specifieke vragen. Ik pel ze even af. Nederland zet erop in dat Rusland – dat doen we in EU-verband ook – geen nieuwe financiële steun kan ontvangen via de internationale financiële instellingen en dat alle lopende financieringen en programma's met onmiddellijke ingang worden stopgezet. Voor een aantal banken gold overigens al dat de financiering in Rusland sinds 2014 is opgeschort. De Nederlandse inzet blijft erop gericht om Rusland maximaal te isoleren binnen de bestaande mandaten van de instellingen en de instellingen zelf te laten handelen in lijn met het sanctiebeleid. Wij proberen ... Nee, niet «wij proberen». Wij trekken op in gezamenlijkheid met gelijkgestemde landen om zo veel mogelijk te bereiken.

SDR's bevroren en stemrecht ontnemen kan volgens de IMF Articles of Agreement, zoals het heet, maar in twee gevallen: als een land niet aan de verplichtingen voldoet richting het fonds of als de regering van het land internationaal niet wordt erkend. Je kunt natuurlijk concluderen dat dat op Rusland en op Belarus niet van toepassing is, maar ik vind dat eigenlijk niet gepast. Ik ga tijdens het bezoek en de voorjaarsvergadering ook weer in gesprek met andere landen om te kijken of dit traditionele instrument, deze twee artikelen, kan worden aangepast of dat er een clause komt of een verandering zodat het wel kan gebeuren. Het is natuurlijk wel zo dat Nederland, De Nederlandsche Bank, geen SDR's uitwisselt met de Russische Federatie en Belarus. Dat geldt voor de hele EU, maar als het gaat om de principekwestie, hebben we nog een gesprek te voeren. Er is

ook nog geen overeenstemming. De andere stap is natuurlijk dat je Rusland of Belarus niet erkent, maar dan zit je op een totaal ander volkenrechtelijk terrein. Dan gaat het niet alleen over de Minister van Buitenlandse Zaken, maar over statelijke erkenning. Dat is een andere kwestie en dat is denk ik niet waar de heer Heinen op doelt.

De heer **Heinen** (VVD):

Ik ben eigenlijk wel blij met, zoals de heer Alkaya al zei, de open houding van de Minister. Ik hoor haar zeggen: je hebt natuurlijk sec te maken met de Articles of Agreement van het IMF, maar daarnaast heb ik ook nog een moreel oordeel over wat ik fair vind. Ik proef ondersteuning van de lijn om te kijken of we die SDR's kunnen bevriezen. Er zijn eigenlijk, zoals ik het begrijp, twee redenen. De eerste is erkenning van een regime. Bij Belarus erkennen we volgens mij Loekasjenko niet als legitiem leider, dus het lijkt me dat we daar aan die voorwaarde kunnen voldoen. Ik denk dat de landen die hem niet erkennen binnen het IMF een meerderheid hebben qua stemgewicht. Als het gaat om Rusland, kunnen we misschien creatiever kijken. Het land bevindt zich in wanbetalingen. Daartegen zal Rusland inbrengen dat dat door de sancties komt, maar dat deert mij dan even niet. Het is een wanbetaler en dat kan een aanleiding zijn om te zeggen: dan gaan we ook die SDR's bevriezen. Ik zou zeggen: aansnoeren die handel. De Minister kijkt natuurlijk in het diplomatieke verkeer wat mogelijk is, maar ik hoor steun voor deze lijn. Dus graag een bevestiging daarvan.

Minister **Kaag**:

Ik kan niet zeggen «ik steun de lijn» oftewel de opties die we hebben. Ik wil inderdaad zoeken naar wat er mogelijk is om de uitkomst te hebben dat Rusland nog verder wordt geïsoleerd en alle instrumenten worden ingezet, of dat nou binnen het IMF is, de Wereldbank of andere fora. Ik denk dat de heer Heinen en ik daar totale overeenstemming over hebben. Ik kan geen garantie geven, ook over het IMF niet, vanwege het feit dat er, zo laat ik me net vertellen, twintig kiesgroepen zijn. Het hangt natuurlijk ook af van je relatieve gewicht binnen de kiesgroep wat er mogelijk is, maar ik vind dat wij wel met gelijkgezinde landen dat voortouw moeten willen nemen en dan echt tot het maximaal mogelijke moeten willen gaan.

De heer **Heinen** (VVD):

Dank u wel. Daarvan is dan ook onderdeel eventueel het bevriezen van de SDR's. Het klopt natuurlijk dat je meerdere kiesgroepen hebt, maar we kunnen ook die andere kiesgroepen onder druk zetten om mee te bewegen met ons op dit punt.

Minister **Kaag**:

Ik weet niet of we ze onder druk kunnen zetten, maar we kunnen wel proberen om ze te overtuigen en mee te krijgen. Daar is de economie nog niet groot genoeg voor. We trekken dus op met gelijkgezinde landen en kijken wat er mogelijk is. We hebben ook daar inderdaad nog een bijzondere rol en een verantwoordelijkheid binnen onze eigen kiesgroep. Er was ook een vraag van een andere orde, denk ik. De heer Heinen vroeg aan het begin van zijn betoog naar een artikel van Bloomberg, dat ik nog niet had gelezen, waarin werd gesteld dat het ECB een nieuw instrument voor renteversillen verkent om spreads te verlagen. De ECB, stelt de heer Heinen terecht, gaat dan buiten zijn mandaat. Hij vroeg hoe ik ertegenaan kijk. Ik deel sowieso de zorgen die de heer Heinen ook eerder deelde omtrent de hoge inflatie. Er staat hier braaf dat ik heb kennisgenomen van het Bloombergartikel, maar dat heb ik niet, want ik heb het nog niet gelezen. De ambtenaren kennen het, maar ik had het nog niet gelezen. De ECB moet in onafhankelijkheid het monetaire beleid in de

eurozone bepalen. Ik speculeer niet over het instrumentarium, maar ik kan u wel toezeggen dat ik in gesprek ga met de president van De Nederlandsche Bank om te weten wat er nou echt speelt. De zorgen zullen gedeeld worden, maar wel in het licht van de onafhankelijkheid van De Nederlandsche Bank en de ECB. Ik wil gewoon eerst even rust om de stukken tot mij te nemen. Ik deel de positie wat betreft de rol van de ECB en wat deze niet is.

De voorzitter:

Meneer Heinen heeft nog een aanvullende vraag daarover.

De heer Heinen (VVD):

Ja, als laatste. Kijk, ik hecht er ook belang aan te benadrukken dat een centrale bank altijd onafhankelijk is. Ik denk dat Nederland ook een lange traditie heeft in de onafhankelijkheid en dat we daar ook heel veel welvaart en economische stabiliteit aan te danken hebben. Ik ben alleen van mening dat de ECB zo ver buiten het mandaat opereert dat het de financiële stabiliteit raakt. Daar hebben wij als politiek en de Minister van Financiën een rol. Dan vind ik dat wij als politiek dat ook onder de aandacht moeten brengen. Dat is de aanleiding voor mijn vraag, maar ik hoor steun van de Minister voor die lijn. Fijn dat ze dat ook met de president van De Nederlandsche Bank wil bespreken. Dat is overigens een vertrouwelijk gesprek, maar het is goed om te weten dat dit ook onderdeel is van het gesprek.

Minister Kaag:

Al zou het vertrouwelijk zijn, denk ik dat sommige thema's niet zo verrassend zullen zijn.

Dan nog een laatste vraag. De heren Van Weyenberg en Heinen vroegen wat de financieringsbehoefte van Oekraïne op dit moment is. Het blijft natuurlijk heel onzeker, maar de inschatting van het IMF is dat er minimaal 8 miljard nodig zal zijn. We gaan er natuurlijk van uit dat het bedrag al snel veel hoger zal zijn, ook omdat het bbp dit jaar met ongeveer 45% krimpt. Als je dan een beetje vooruitloopt onder de beste omstandigheden dat we weer kunnen spreken over wederopbouw van Oekraïne, is de financieringsbehoefte natuurlijk nog veel groter. Ik vind het ook de verantwoordelijkheid van Nederland en andere landen om te gaan nadenken hoe dat eruit zou zien, welke vorm het krijgt en wat de financiering daarvoor is. Er zullen te zijner tijd – dat is het optimistische scenario – donorconferenties komen, maar ik denk dat het belangrijk is dat we vroeg nadenken over beschikbaarheid en bereidheid om daar een bijdrage aan te leveren via garanties of anderszins.

Dank.

De voorzitter:

Betekent dit dat u aan het einde van uw eerste termijn bent, Minister? Ja? Dan gaan we rap en compact, maar goed inhoudelijk door dit commissiedebat. Ik kijk even naar de leden of zij behoefte hebben aan een tweede termijn. Ik zie driemaal een non-verbale nee. Dit betekent dat we aan het eind zijn gekomen van dit commissiedebat. We hebben een aantal toezeggingen. Die zal ik nog eventjes met u delen.

- De Minister zegt toe aan het lid Alkaya om in het verslag van de voorjaarsvergadering eveneens het onderwerp toegevoegde waarde van cryptovaluta mee te nemen.

Daar is het een en ander over gezegd, dus volgens mij hoeft ik dat niet te herhalen.

- De Minister zegt toe aan het lid Van Weyenberg om richting het volgende verslag tevens dieper in te gaan op de wijze waarop het «do no harm»-principe in de IMF-context wordt toegepast. De Minister kiest daar haar eigen vorm voor.

- De Minister zegt toe aan het lid Van Weyenberg in het verslag eveneens in te gaan op de mate waarin de toegezegde 100 miljard aan door te lenen SDR's daadwerkelijk wordt waargemaakt, wetende dat er nog een gat van 40% is.

Het volgende is niet een echte toezegging, maar ik ga het toch noemen.

- De Minister zegt toe aan het lid Heinen om in gesprek te gaan met de president van DNB in relatie tot de zorgen over het ECB-beleid en de sancties.

Wat zegt u buiten de microfoon over de sancties, meneer Heinen?

De heer **Heinen** (VVD):

Nou, in gesprek te gaan ... Volgens mij en zoals ik de Minister begreep, is het een regulier overleg met de president van DNB waarin dit onderwerp wordt meegenomen. Daarnaast hebben we een debat gevoerd over de sancties. Daarin hoorde ik de Minister aangeven dat zij zich hardmaakt voor het verder aanscherpen van de sancties voor Rusland en om daarbij ook te kijken naar het bevrozen van SDR's.

De **voorzitter**:

Dat is een fijne aanvulling. Meneer Van Weyenberg heeft misschien ook nog een correctie dan wel een aanvulling.

De heer **Van Weyenberg** (D66):

Nee, het is meer een precisering. Die 100 miljard is door de G20 toegezegd, en is niet 100 miljard van het IMF. Nu weten we het allemaal omdat het erover gaat, maar ik zeg het toch even om verwarring te voorkomen. Ik zou het ook fijn vinden om in het verslag terug te lezen ... De Minister zei net: ik zie dat we meer nodig hebben dan nu; ik proef die bereidheid en Nederland heeft die bereidheid. Ik neem aan dat we in het verslag nog wel iets meer over de laatste stand daarvan lezen, want dit is wel degelijk relevant.

De **voorzitter**:

Ik kijk even naar de Minister.

Minister **Kaag**:

Ik zal de Kamer altijd informeren als Nederland overgaat tot additionele garanties of andere financieringsmodaliteiten. Of de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking doet dat, of wij doen dat samen. Het of en wanneer hangt echt van de modaliteit af, maar de Kamer wordt daar altijd over geconsulteerd en geïnformeerd.

De heer **Van Weyenberg** (D66):

Ik wilde de bereidheid er eigenlijk mee prijzen. Ik zal het voortaan anders formuleren.

De **voorzitter**:

Dat had u volgens mij al een keer gedaan, maar vanzelfsprekend kunt u dat nog even toevoegen. Dan dank ik de leden, maar ook de Minister. We wensen haar veel succes bij haar voorjaarsvergadering van het IMF volgende week. Dank u wel en tot ziens.

Sluiting 14.53 uur.